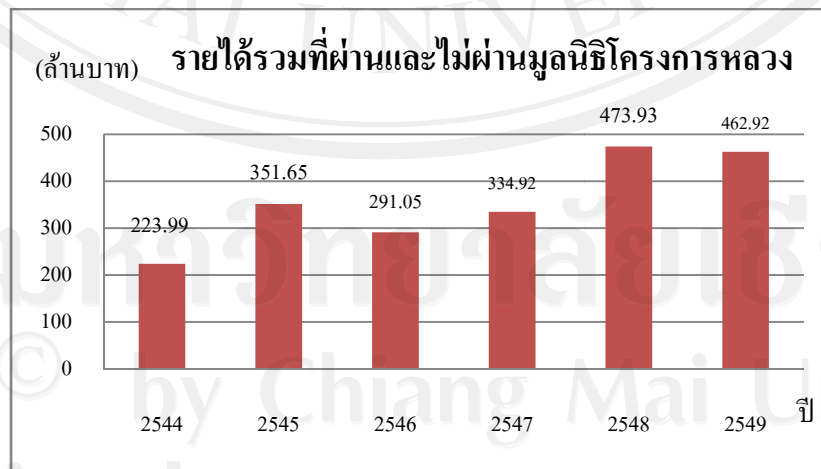

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

มูลนิธิโครงการหลวงจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2512 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเขา ลดการปลูกฝิ่น ตลอดจนการอนุรักษ์ฟื้นฟู พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร เนื่องจากชาวไทยภูเขาไม่มีรายได้อื่น นอกจากปลูกฝิ่น และมีการถางป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนสถานภาพเป็นมูลนิธิโครงการหลวง ซึ่งปัจจุบันได้มุ่งส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวไทยภูเขา โดยการนำเอาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ รวมถึงเทคโนโลยีการผลิตที่ผ่านการวิจัยเป็นผลสำเร็จ และมีความเหมาะสมกับพื้นที่ถ่ายทอดไปสู่เกษตรกร ตลอดจนการส่งเสริมทางด้านการผลิตและสนับสนุนการพัฒนาสังคมเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ลำธารสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน มีการจัดตั้ง สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้งหมด รวม 38 แห่ง กระจายอยู่ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งประชากรส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยภูเขาซึ่งมีความแตกต่างกันตามชาติพันธุ์ในแต่ละพื้นที่นั้นจากที่ผ่านมามีการเข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้จากการทำการเกษตร ซึ่งมุ่งให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

ที่มา: รายงานด้านการพัฒนาประจำปี พ.ศ. 2544-2549

รูปที่ 1.1 รายได้รวมที่ผ่านและไม่ผ่านมูลนิธิโครงการหลวง

จากรายงานด้านการพัฒนาประจำปีของมูลนิธิโครงการหลวงที่ผ่านมา ตัวชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจของแต่ละศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแต่ละแห่งนั้น ใช้มูลค่าทางด้านรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรเป็นตัวชี้วัด ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าว พบว่าแนวโน้มรายได้จากการผลิตพืชทั้งที่ผ่านและไม่ผ่านมูลนิธิโครงการหลวงนั้นมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ซึ่งมาจากรูปแบบการผลิตพืชที่แตกต่างกันไป

โดยมูลนิธิโครงการหลวงได้มีการสนับสนุนการให้ความรู้แก่เกษตรกรโดยผ่านนโยบายต่างๆ เช่น การมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของมูลนิธิที่ตั้งอยู่ในพื้นที่นั้นๆ คอยให้คำปรึกษา สภาพความเป็นอยู่ของชุมชนที่มีโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคดีขึ้น การคมนาคมขนส่งที่สะดวก และตัวเกษตรกรเองมีความชำนาญในการเกษตรมากขึ้น ทำให้รูปแบบการผลิตพืชในแต่ละศูนย์พัฒนาโครงการหลวงมีความแตกต่างกัน ทั้งที่เกษตรกรเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเอง ทำการตลาดเอง ทั้งที่ขายผ่านมูลนิธิฯ และไม่ผ่านมูลนิธิฯ เกษตรกรบางส่วนได้พึงพิงรูปแบบการผลิตที่เอกชนเป็นผู้ลงทุน ด้านปัจจัยการผลิต และทำการตลาดให้ อีกทั้งยังมีเกษตรกรบางส่วนที่ใช้ปัจจัยการผลิตของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเองและ ส่งผลผลิตขายมูลนิธิฯ ผู้ศึกษาจึงได้มีความสนใจศึกษา ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่ตัดสินใจเลือกรูปแบบการผลิตในรูปแบบต่างๆ เนื่องจากผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ที่จะชี้ให้เห็นผลสำเร็จของการทำงาน ซึ่งเป็นตัวสะท้อนทั้งในเรื่องสถานะเศรษฐกิจสังคมในแต่ละรูปแบบการผลิตของเกษตรกรพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง อีกทั้งยังเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับรูปแบบการผลิตพืชของมูลนิธิโครงการหลวงของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สาใหม่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่มูลนิธิโครงการหลวง

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัย

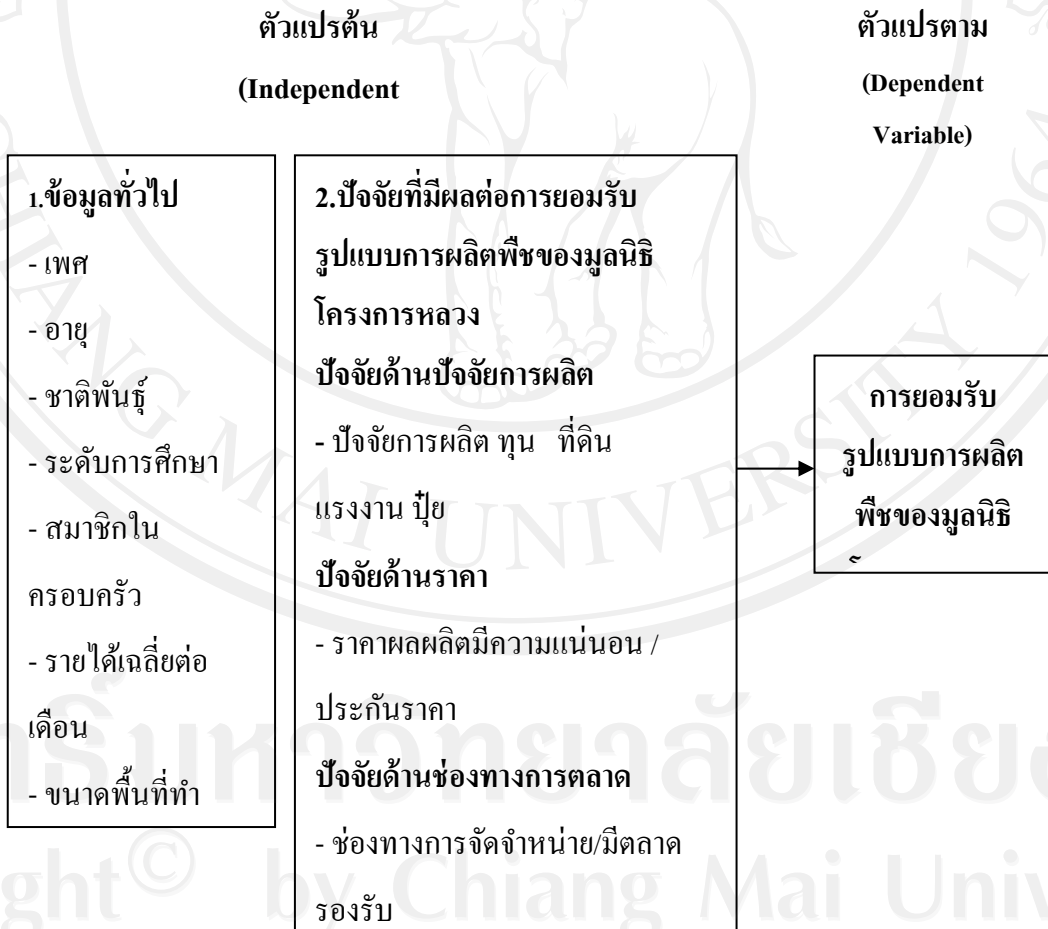
ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการยอมรับรูปแบบการผลิตพืชของมูลนิธิโครงการหลวงและปัญหาที่เกิดจากการส่งเสริมการปลูกพืชในรูปแบบของมูลนิธิโครงการหลวงและสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปช่วยในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และส่งเสริม

ให้เกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการหลวงยอมรับรูปแบบการผลิตพืชของมูลนิธิโครงการหลวงเพิ่มขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะสุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเกษตรกร ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สาใหม่ อำเภอแม่อิงจังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง อำเภอแม่วางจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนเกษตรกร 500 ครัวเรือน

จากการศึกษาค้นคว้าและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับรูปแบบการผลิตพืชของมูลนิธิโครงการหลวง ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง สามารถสรุปกรอบแนวคิดได้ดังนี้

รูปที่ 1.2 กรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับรูปแบบการผลิตพืชของมูลนิธิโครงการหลวงในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

1.5 นิยามศัพท์

การยอมรับ หมายถึง เกษตรกรมีการยอมรับในหลักการเกษตรที่เหมาะสมรวมถึงแรงจูงใจต่างๆ ที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจเลือกรูปแบบการผลิตพืชของมูลนิธิโครงการหลวงด้วยความสมัครใจ

ปัจจัย หมายถึง แรงจูงใจหรือสิ่งกระตุ้นที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สาใหม่ อำเภอแม่ริม จ.เชียงใหม่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง อำเภอแม่วาง จ. เชียงใหม่ ในการเลือกรูปแบบการผลิตพืชของมูลนิธิโครงการหลวง ประกอบด้วยสิ่งกระตุ้นทางสังคมและสิ่งกระตุ้นอื่นๆ

การตัดสินใจ หมายถึง ระดับการตัดสินใจของเกษตรกรในการเลือกรูปแบบการผลิตพืชของมูลนิธิโครงการหลวง

รูปแบบการผลิตพืชของมูลนิธิโครงการหลวง คือ การทำการเกษตรภายใต้ พันธะสัญญาของมูลนิธิโครงการหลวง รวมถึงรูปแบบการผลิตที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าไปให้ความรู้ในการผลิตพืชเพื่อส่งผลผลิตจำหน่ายให้กับฝ่ายตลาดมูลนิธิโครงการหลวง

มูลนิธิโครงการหลวง (Royal Project Foundation) หมายถึง โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานพระราชดำริตั้งโครงการหลวงเมื่อ พ.ศ. 2512 เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ ของราษฎรบนพื้นที่สูง เลิกการปลูกฝิ่น และฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร

สิ่งกระตุ้นทางสังคม ได้แก่ เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ความมั่นคงของโครงการ จำนวนสมาชิกในครอบครัว หมายถึง จำนวนบุคคลผู้ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน

อายุ หมายถึง อายุเต็มของเกษตรกร

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของเกษตรกร

รายได้ของเกษตรกร หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร ยังมีได้หักค่าใช้จ่ายใดๆ โดยคิดเป็นเงินสด

สภาพการถือครองที่ดิน หมายถึง การมีที่ดินเป็นของตนเอง การเช่าที่ดินผู้อื่น การมีที่ดินใช้ผู้อื่นเช่า และการที่ผู้อื่นให้ที่ดินทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่า